

Komentarji**Johnsonove "diktature". Operacija na "Epicu"**

General Johnson, mogočni šef "Epic", je resigniral. Ni šlo vse po njegovi volji in zato je pustil mesto administratorja.

Organizirani delavci se naj bodo jokajo za njim. Bistveno je, da delavce dosti razlike ni bilo v onih, ki pridejo k njim, kljub temu so veseli, da je Johnson umaknil s položaja. Zlasti so veseli tekstilni delavci, katere je Johnson obojeval. Zlasti so veseli tekstilni delavci, katere je Johnson obojeval. Zlasti so veseli tekstilni delavci, katere je Johnson obojeval.

Johnson je konfuzen rezultat "new deal" periode. Tudi kapitalisti so mu mrzili, ker jim je "diktiert" njegov eksplozivni temperament, njegova klepetava jezika je bila vse čas tarča pikar karikatur v kapitalističnem tisku. Ne vemo zakaj. Saj je general Johnson zvesto "new deal" je bila, da o privatni kapitalizem in postavi na noge. In ko je Johnson polagal v cement njegove noge kapitalizma, je kapitalisti boleti in — jezili so namesto nase.

Je to dobro, da stupidni kapitalisti ne bodo nikoli vedeli, kako dobrega prijatelja so imeli v Johnsonu za njegovo "diktature"...

California je prišla vest, da je bil Sinclairjev "Epic" poslan na operacijsko mizo demokratske državne konference. Krenito ostrižen ter obrejan. Stare demokratske mrcine California, kakršen je senator McAdoo, so menda izrezale "Epic" vse boljševiske točke, kar je Sinclairjev "Epic" na svoje rešeto in ga po razpravi sprejeli v svoj program. Federated Press do tega, da so precej izrezali in tanga "očufali", da je zelo podoben originalu. Hearstovi listi poročajo, da je "Epic" "pogolten obraz" (had its face lifted)...

Mojo pred kratkim tu piše, da Sinclairjev "Epic" sicer socialističen, vendar je toliko, da ga lahko odobri socialist. To je pa bil oni, ki ga je Sinclair objavil v svoji kampanjski brošuri in objavjal na svojih shodih primarnimi volitvami.

Če je pa gornje resnica — in tako se, da je! — tedaj je "Epic" danes nekaj drugega, kakor privesek "new deala", katerega se socialisti ne lahko ogrevati. Sinclair se lahko nadalje imenuje socialist, ker njegovi govorci ga lahko slikajo za "Epic" boljševika, vse to pa spreminja dejstva.

Če bo Sinclair izvoljen, ne bo izvoljen socialistizma v California, temveč nek socialno reformer, ki ne bo imela na glave ne "Epic" in vse to z dovoljenjem demokratskih pravkov. Vsem, ki res iskreni, je lahko jasno, da demokrati ne marajo socialistični prepovedati filmanje Hauptmannovega rojstnega kraja.

Berlin, 27. sept. — Ministrstvo za propagando je prepovedalo filmanje katerekoli scene iz življenja rojstnega kraja Richarda Hauptmanna, ki je bil obtožen ubijanja Lindberghovega otroka. Tak film ne sme biti prikazan v Ameriko.

BARONI SVILE SE MAŠČUJEJO NAD STAVKARJI

Delavcem hočejo utrgati plače ter jih pripraviti ob unijo. — Stavke še ni konec

Paterson, N. J.—(FP)—Ko so se zadnji pondeljek svilni delavci pričeli vrnati na delo, so jim mnogi bossi povedali, da jih uposle le pod pogojem, če pristanejo na redukcijo plač za pol centa pri jardu blaga in če pretrgajo stike z unijo.

S tekstilnimi delavci vred so stoođatnotno zastavkali tudi tukajšnji sviloprejci—20,000 po številu—deloma iz solidarnosti in deloma radi svojih vzrokov. Nekateri podjetniki jih sedaj skušajo kaznovati za to "predrznost" z redukcijo plač in s prisiljenjem iz organizacije, in to pod pretvezo, da so kršili pogodbo. Tukajšnjim podjetnikom ta moralnost slabo prijaja, ker ni jih večjih kršilcev pogodb kakor so svilni bossi. To so pokazali že nešteto krat.

Med svilnimi delavci je ta diskriminacija naravno napravila veliko nezadovoljnost. Pri nekaterih tovarnah so vsled tega ostali na stavki. Na unijski urad jih je v pondeljek prišlo stotine, ki so zahtevali sklicanje članskega shoda, da se nekaj ukrene proti tem "čizlerjem." Definitivnega odgovora niso dobili, ker je bil odsoten upravitelj unije. Izvolili pa so odbor 25 članov, ki bo vodil boj.

Iz New Yorka pa poročajo, da se nad dva tisoč predilcev ne namerava vrniti prej na delo, dokler podjetniki ne priznajo unije. Zaključili so, da ostanejo toliko časa na stavki, dokler tega ne dosežejo.

Podjetniki so stavkarjem povedali, da so pod predsednikovo poslanico obvezani vrniti se na delo. In če tega ne store, bodo ob delo.

Odvetnik unije Ellis Lieberman pravi, da se bossi, ki niso člani Textile Institute, podjetniške asociacije, hočejo okoristiti in izrabljajo predsednikov apel na stavkarje za ugnanje delavcev.

Silna draginja v Nemčiji

Letošnji pridelki so majhni

Berlin, 27. sept. — Cene živežu so planile kviško v Nemčiji, ko je bila objavljena statistika o letošnji letini zadnje dni. Pridelki vsega žita znaša nekaj čez 20 milijonov metričnih ton, do čim je lani Nemčija porabila doma čez 24 milijonov metričnih ton žita. Krompirja je letos pet milijonov ton manj ko lani. Tudi drugi pridelki so revni. Najbolj bo primanjkovalo maščobe.

Največji parnik spušen v morje

London, 27. sept. — "Queen Mary", največji preoceanjski parnik, ki je last Cunard-White Star parobrodne družbe, je bil večeraj spušen v morje v Glasgowu. Novi pomorski velikan tehta čez 73,000 ton in gradnja je stala 30 milijonov dolarjev. Parnik ima 12 krovov, štiri vijake in girokopno napravo, ki pomaga, da se ladja ne ziblje. Na ladji bo prostora za 4000 oseb. Parnik bo plul z brzino 31 morskih milj (vozlov) na uro.

Volitve v Kohlerjevi tovarni

Sheboygan, Wis. — Dne 27. septembra so delavci v Kohlerjevi tovarni volili zastopnike za kolektivno pogajanje po odloku vladnega delavskega odbora. Na glasovnici so bili zastopniki unije Ameriške delavske federacije in kompanijske unije. Izid v tem momentu še ni znan.

Dekleta v Italiji morajo iz tovarn in uradov!

Ker ne bodo imele več zasluzka, se bodo morale omožiti!

Rim, 27. sept. — Italija mora za vsako ceno povečati svoj pridelek otrok, meni Mussolini, zato se je namenil, da prisili italijanska dekleta k možitvi. Kako? Na ta način, da vrže dekleta iz službe, nakar bodo primorane iskati ženine!

Včeraj je italijanska vlada odredila, da se ima število žensk v javnih in napol javnih službah zmanjšati. To je ena odredba. Druga je, da trideset odstotkov vseh nameščencev v fašističnem tekstilnem sindikatu mora biti moških. Danes je med tekstilnimi delavci v Italiji 90 odstotkov žensk. To pomeni, da bodo odslovili 20% deklet uposlenih v tekstilnih tovarnah.

Eksportne družbe so dobile nalogo, da morajo odsloviti vse uradnice in jih nadomestiti z moškimi; tudi stenografijo bodo opravljali dečki.

Oženjeni moške imajo prednost pri javnih službah. Sameci, ki prosijo za službo, se morajo zavezati, da se bodo oženili čim prej. Na privatne industrije je narejen pritisk, da morajo polagoma zamenjati ženske z moškimi.

Mellonova univerza "čisti" svoje profesorje

Zdaj je zapodila profesorja zgodovine, ker je aktiven v liberalnem gibanju

Pittsburgh, Pa.—Pittsburgska univerza, katero dominirajo Mellon, je zopet zapodila enega liberalnega profesorja, dr. Ralpa E. Turnerja. On je že šest profesor, ki je zletel v zadnjih petih letih s te univerze radi radikalnih nazorov in aktivnosti.

Med študenti v razredu zadnjih letnikov je bil on najbolj priljubljen profesor — poučeval je zgodovino. Mellonova "katedrala znanosti" ga je odslovila, ker je aktiven kot predsednik Pennsylvania Security lige, ki je pred legislaturo zagovarjala odpravo potilnic, otroškega dela in takozvane privatne železarske in premogovne policije ter priporočila zakonodajo za minimalno plačo, starostno pokojnino in brezposelnostno zavarovanje.

Melloni pa ne marajo za profesorja človeka, ki bi bil predsednik take organizacije. Zato je moral dr. Turner iti. Ker je univerza imela pogodbo z njim za tekoče leto, je dobil letoletno plačo, dasi je poučeval le dva meseca.

"Če hočejo imeti Melloni šolo, v kateri bodo poučevali njih ideje, naj jo imajo, toda jo morajo vsakega dela in zasluzka. To jesen je veliko slabše kakor je bilo lansko leto. V lanskem avgustu je na temelju predsedniškove "uposelvalne pogodbe" 800,000 brezposelnih delavcev dobilo zasluzek, v letošnjem avgustu je pa 40,000 delavcev stopilo v armado brezposelnih.

Aretiran vsled eksplozije v tovarni

New Orleans.—Oblasti so aretirale predsednika državne delavske federacije M. L. Richieja, češ, da je kompromitiran v eksploziji 12 kosov dinamita v tekstilni tovarni Aponaug kompanije pred dvema meseci v Kosciusku. Ispuščen je bil pod \$500 varščine. Pri tekstilni družbi je bila stavka.

Železnica opustila kompanijsko unijo

Omaha, Neb.—V tukajšnjih delavnicah Union Pacific železnice je bila pokopana kompanijska unija, ko je bila med družbo in okrožno federacijo železniških delavcev sklenjena kolektivna pogodba. Z njo je delavstvo dobilo tudi povišanje plač in osemurnik po pet dni na teden.

DRŽAVE ZANTEVAJO LOJALNOST OD UČITELJEV

V New Yorku bo moral vsak pedagog svečano prisesti na ustavo. — Civil Liberties bo branila "nelojalneže"

New York.—Država New York je stopila v vrsto tistih držav (z njo sedem po številu), ki zahtevajo od vseh učiteljev in profesorjev v privatnih in javnih šolah prisego lojalnosti in zvestobe do državne in zvezne ustave.

Legislatura je sprejela zakon pod pritiskom reakcionarnih "Hčera ameriške revolucije" ter drugih organizacij stoprocentnežev. To je storila že lansko leto, a je governor Lehman vetiral osnutek. Zdaj se je tudi on podal reakcionarjem in s tem—rešil državo in deželo.

Unija za ameriške civilne svobodščine je naznanila, da bo branila vsakega učitelja ali učiteljico, ki ne bi hotela s prisego zagotoviti reakcijo, da ji je lojalna.

Namen tega zakona je, iztrebljenje "radikalizma" iz šol. Iz brezhrbteničnih učiteljev in učiteljic, katerih ni malo, namerava reakcija napraviti še bolj podložne lutke in obenem ugnati bolj liberalne duhove med pedagogi.

Pričakuje se, da se bo opozicija proti postavi pojavila med profesorji na privatnih in verskih šolah in da bo zakon tiran pred sodišče. Ta opozicija bo dobila vso oporo pri Uniji za civilne svobodščine.

Nasprotniki tega zakona med učitelji pravijo, da ta postava reflektira na patriotizem učiteljstva, ker zahteva od njih posebno prisego lojalnosti. Drugič jo nazadnjaški šolski odbori lahko izrabijo za sredstvo opresilje proti liberalnejšim učiteljem in učiteljicam.

Slični zakon, ki je poznan pod imenom "Lusk Law", je država sprejela tudi po vojni—leta 1920—ki je iz New Yorka napravil karikaturu fašizma. Po dveh letih ga je legislatura odpravila. Luskov zakon je bil naperjen proti socialistom, sedanjji je pa proti "boljševikom."

Osem in pol milijona brezposelnih, pravi Green

Dočim je lani v avgustu 800,000 delavcev dobilo delo, ga je letos 40,000 izgubilo

Washington, D. C.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je v sredo poročal, da je po njegovi estimaciji 8,585,000 delavcev danes brez vsakega dela in zasluzka. To jesen je veliko slabše kakor je bilo lansko leto. V lanskem avgustu je na temelju predsedniškove "uposelvalne pogodbe" 800,000 brezposelnih delavcev dobilo zasluzek, v letošnjem avgustu je pa 40,000 delavcev stopilo v armado brezposelnih.

V gornjem skupnem številu brezposelnih niso vključeni oni, ki delajo po en dan ali dva v tednu, niti oni, ki opravljajo razna reliefna dela.

Zadeva scottsborških žrtv pride zopet pred sodišče

Birmingham, Ala.—Državno vrhovno sodišče bo v oktobru zopet obravnavalo famozno zadevo scottsborških žrtv—sedmih zamorskih fantov, ki so bili še pred leti obsojeni na smrt pod obtožbo posilnatva dveh belopoltnic na železnici. Odočalo bo o prizivu o ponovni smrtni obsodbi Haywooda Pattersona in Clarence Norrisa.

Pisatelj Theodore Dreiser se je obrnil na predsednika Roosevelta z apelom, naj se zavzame za te žrtve ranih-predsednikov.

Jeklarski odbor imenovan tudi za tekstilni spor**Hauptmann obtožen izsiljevanja denarja**

V njegovi garaži so našli novo vsoto denarja. Ameriški detektivni iščejo njegove pajdase po Evropi

New York, 27. sept. — Bruno Richard Hauptmann, nemški pribežnik, je bil večeraj obtožen pred okrajno veleporoto v Bronxu, da je izsilil \$50,000 iz letalca Chas. A. Lindbergha. Maksimalna kazen za ta zločin v New Yorku je 20 let zapora. Danes je bil Hauptmann formalno zaslišan pred sodnikom, da odgovori na obtožnico, če je kriv ali nekriv. Obtoženec je izjavil, da ni kriv in sodnik je določil zanj \$100,000 kavejce, če hoče biti izpuščen iz zapora.

Lindbergh je večeraj pričal pred veleporoto, toda s Hauptmannom ni prišel v dotiko.

Medtem so detektivni, ki ne prestano stikajo po Hauptmannovi hiši in garaži v Bronxu, našli nove šope Lindberghovih bankovcev v vsoti \$840. Bankoci so bili zviti v petih luknjah, ki jih je Hauptmann izvrtal pod streho v garaži in na luknjah je bila pribita debela deska. V večji luknji je bil na isti način skrit avtomatični revolver nemškega izdelka. Skupna vsota doslej najdenega denarja v Hauptmannovi garaži znaša \$14,590. Kolikor je mogla policija oceniti, imata Hauptmann in njegova žena poleg omenjene vsote premoženja (hiša, stavbišče, avto itd.) v vrednosti okrog \$16,000. Iz podatkov, ki jih je dala newyorška borza policiji, je razvidno, da je Hauptmann zaigral na borzi \$15,000.

Policija je dobila informacijo, da je zadnji soboto pobegnil iz New Yorka neki Nemec, kateremu se je "silno mudilo" na parnik, kljub temu je zamudil parnik Columbus za 15 minut, nakar je najel pristaniščno ladjico, da je ujel ladjo že zunaj luke. Columbus je odplul v Bremen. Policija je večeraj brzojavila ameriškem detektivu Arthurju Johnsonu, ki se nahaja na Dunaju — kjer čaka na Ivana Podržaja — naj brž odpotuje v "določeno mesto" (vsakakor Bremen) in zasleduje misterioznega Nemca, ki je pobegnil iz New Yorka.

Železničarska unija za poddržavljenje železnic

Detroit.—Konvencija Bratovščine prožnih delavcev, katere se je udeležilo nad 500 delegatov, je z veliko večino sprejela resolucijo za poddržavljenje železnic. Uradniki so konvenciji poročali, da ima unija nad pol milijona članov ali nad 90% prožnih delavcev v Združenih državah in Kanadi, kar je vsakakor pretirano.

Konvencija je razpravljala mnogo o minimalni plači in o delitvi dela. Izrekla se je za Rooseveltove smernice in predsedniku dala — zaupnico.

Perkinsova za prisilno zavarovanje

Boston.—Na konferenci o trgovini na drobno je delavska tajnica Frances Perkins izjavila, da je vzlic 17 milijonov oseb, ki so odvisne od reliefa, potrebno, da dežela sprejme prisilno brezposelnostno zavarovanje, ne pa prostovoljnega. Dala je razumeti, da se bo s tem pečal prihodnji kongres. Ona je naklonjena sličenemu sistemu kot ga predvideva Wagner-Lewisov zakonski osnutek, to je federalno prisiljenje držav, da sprejmejo zavarovanje.

Roosevelt poveril reševanje spora v tekstilni industriji štiri trojci, ki rešuje zadeve v jeklarski industriji

Washington, D. C., 27. sept. — Predsednik Roosevelt je večeraj imenoval odbor, ki bo "študiral in reševal" sporne zadeve v tekstilni industriji v smislu mirovnega načrta, katerega je sprejela unija tekstilnih delavcev in na podlagi katerega je bila končana tekstilna stavka zadnji teden.

Voditelji tekstilne unije so se nemalo začudili, ko so videli, da je novi odbor isti, ki že od zadnjega junija "rešuje" sporne zadeve v jeklarski industriji. To so Walter F. Stacy, predsednik vrhovnega sodišča North Carolina, Henry A. Willey, upokojeni podadmiral in James Mullenbach iz Chicaga.

Tekstilni (in jeklarski) odbor ima \$50,000 na razpolago za "raziskovanja, proučavanja, zaslišanja in druge posle, ki so v zvezi z njegovimi novimi dolžnostmi." Odbor ima tudi oblast, da posluje kot prostovoljno razsodišče ali postavi druge za razsodnike.

Prva zadeva, ki pride pred odbor, je ogromna kopica pritožb s strani tekstilne unije proti tekstilnim magnatom, ki v mnogih krajih nečesto vzeti stavkarjev nazaj na delo.

Tekstilne družbe niso dale še nobenega poročila, če so sploh sprejele mirovni načrt Rooseveltovega posredovalnega odbora in kaj mislijo storiti. Sloan, predsednik Cotton Textile instituta, je dejal oni dan, da je treba družbam "dati dovolj časa, da se dobro premislijo."

Predsednik Roosevelt se je odločil, da pojde prihodnje nedeljo zvečer spet "na radio". Govoril bo ob devetih zvečer (čikaški centralni čas) in morda bo povedal, kako misli preosnovati NRA in kako bo z drugimi kritičnimi problemi. Njegov govor bo raznešen po vsej Ameriki kakor je že navada.

Vigilanti požgali kompo filipinskih delavcev

Po pogromu je bilo aretiranih 50 stavkarjev na obtožbo napadov

Salinas, Cal.—(FP)—Izgnanju tisoč filipinskih poljedelskih delavcev v začetku septembra radi stavke je pred dnevi sledil nočni naval na ostanke stavkarjev po vigilanti, ki so jim požgali taborišče in jih 50 aretirali na obtožbo "napada in hujskanja na izgrede!"

Vigilanti so se dobro pripravili na napad: porezali so telefonske žice in se dogovorili tudi s "postavo". Ko so napadeni dobili stike z gasilsko postajo, so jim povedali, da z gašenjem ognja ne bo nič.

O neki ženski se domneva, da je zgorela v ognju. Oblasti so Filipince aretirale po požaru.

Stavka filipinskih delavcev se je pričela ob koncu avgusta za zvišanje plač za eno tretjino in priznanje njih unije.

S stavko je zdaj zagrozila tudi Packers asociacija — unija belokožnih delavcev. Asociacija je bila sprejela predlog za arbitražo, zdaj je pa bossom dala ultimatum, da morajo biti plače takoj zvišane in izboljšani delovni pogoji, ali bo 1. oktobra sledila pa stavka.

Jeklarski delavci izgubili 35% na zasluzku

New York.—Meseca julija je zasluzek jeklarskih delavcev padel za 35% v primeru z junijem, poroča Labor Research asociacija. Zasluzek je padel največ radi znižanja obrata. V juliju so prejeli nad 14 milijonov manj ko v juniju.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LAMNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Marobina: za Zdravne drave (taven Chigago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chigago in Ciero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za ino-mentno \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo. Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom: PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglejanju, na primer (August 31, 1934), poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla pogodba. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Stara pionirka umrla

Chicago. — Te dni je umrla Katarina Klobučar, stara 80 let in doma od Črnomlja v Beli Krajini. V Ameriki je bila 46 let in ves čas v Chicagu. Stanovala je na naslovu 1301 N. Austin blvd. Zapušča štiri sinove in dve hčeri.

Smrtna nesreča pod zemljo

Waukegan, Ill. — Tony Tegel, 1112—10th St., je zadnje dni prejel brzoglavno vest iz Golden, Colo., da je bil v tamošnjem rudniku ubit njegov brat John Tegel.

Nov grob v Penni

Forest City, Pa. — Tu je umrl Charles Zigon, star 45 let in doma iz Logateca. V Ameriki je bil 20 let in zapustil je ženo in štiri otroke.

Še dva grobova

Cleveland. — Umrl je Frank Perko, vdovec, star 57 let in doma od Mokronoga na Dolenjskem. V Ameriki je bil 32 let in zapuščal dva sinova in tri hčere. Bil je član dveh društev, od katerih eno je št. 158 SNPJ.

Gowanda, N. Y.

— V tukajšnji okolici je umrl Anton Zore, star 39 let in doma iz Volinje vasi na Dolenjskem.

Nesreča pri delu

Gowanda, N. Y. — Rojaku Leo Klamarju je stroj odtrgal štiri prste na levi roki. Revez je toliko bolj prizadet, ker mu je desna roka že od prej pokvarjena.

Sovjetska Ukrajina spotobhila prvenstvo

Letošnjo žetev in mlatev opravila en mesec prej ko lani

Moskva. — (FP) — Po več letih nazadovanja v dobi kolektivizacije poljedelstva se je sovjetska Ukrajina letos zopet dvignila na svoje zgodovinsko mesto kot žitnica Rusije.

Statistika o pospravljanju pridelkov pokazuje, da je Ukrajina letos z žetvijo in mlatvo prehitela lansko leto nad en mesec, predlansko leto pa nad dva meseca. To predvsem pokazuje, da je Ukrajina probolela — in z njo ostali deli Rusije — porodne bolečine sovjetske kolektivizacije in na drugi strani je to pa dokaz o izboljšanju organizacije na kolektivnih in državnih farmah.

Do 15. avgusta je sovjetska Ukrajina dovršila domalega vsa žetev — 33.400.000 akrov posevka. Žita je do letega časa omlatila 73,4% v primeri z 12,6% lansko leto ob istem času. Predlanskim je bila v mlatvi dva meseca zadaj. Letos je šlo v tem oziru sovjetom na roko tudi zgodnje spomladansko gorko vreme, ki je obenem pospešilo tudi žetev.

Kljub temu se pa ne da zanikati, da je za ta rekord mnogo odgovorna kampanja za čim hitreje pospravljanje pridelkov, boljše organizacije in zvišanje odmerkov, ki ostanejo kolektivnim in posameznim kmetom. Deloma je to pripisati tudi kampanji, v kateri so se pokrajine kosale v boju proti suši in za doseg čim večjega pridelka.

Kljub suši letošnji pridelok žita ne bo dosti manjši kot je bil lanski — največji v zgodovini sovjetov.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Minnesotske vesti

Chisholm, Minn. — Kot razvijam iz časopisov, še vedno razsaja v mestih in vaseh ta strašna bolezen, ki se imenuje depresija in ki se je ne moremo iznebiti. Kako dolgo bo še trajala, je vprašanje časa. Objubujejo to in ono, le da ubogo delavstvo drži v temi. Pregovor pravi, da obljuba dolg dela. Kar so že vse delavstvu objubili, če se bi vse izpolnilo (ali vsaj delno), bi bilo sedaj že vsega dovolj za vse. Tukajšnji rovi obratujejo le toliko, da se nekateri za silo preživijo. V rudnikih delajo po dva dni v tednu, če kdo delo dobi, potem pa naj delavec živi sebe in družino. Poleg tega pa je draginja z vsakim dnem večja, dela in zaslužka pa je vsak dan manj. Samski delavci sploh ne dobijo dela.

Sedanji sistem je skrahiral na vsej črti in nikakor se ne more izveč iz brezna, v katerega je telebnil po svoji krivdi, ker mu je profit glavni in edini cilj. Ker samski delavci dela ne dobe, se pa toliko bolj pridno ženijo. Si pač mislijo, da bodo potem lagje delo dobili. Tudi zima se nam bliža in pet naših mladih članic se je odločilo, da ne bodo več same, pa so si izbrale ženi-ve ter jim v tekočem mesecu obljubile večno zvestobo. Te so: Mary Stornik si je izbrala Emila Ružiča, Olga Pakiž Vinka Rusaa, Paula Repes Franka Bovitza, Ella Pucel Antona Tarmellija in Ella Vidmar svojega ženina. Vsem tem mladim zakoncem želim v novem zakonskem stanu obilo sreče!

Društvo "Lilija v vrtu" št. 322 privedl svojo jesensko veselico dne 6. oktobra v Mahnetovi dvorani. Vabljeni ste vsi, da nas obiščete v velikem številu, kajti zabave bo dovolj za vse, ki se radi zabavajo.

Mary Smoltz, 322.

Na 14. okt. v Waukegan!

Waukegan, Ill. — Priprave za prihodnjo konferenco za severni Illinois in južni Wisconsin so v polnem zamahu. Poročila o izvoljenih zastopnikih so zadovoljiva in vse kaže, da bo dan 14. oktobra posvečen delavstvu v pravem pomenu besede. Sobrat Verščaj, tajnik društva št. 1 SNPJ menda hoče, da društvo vedno ostane prvo v vseh ozirih. — Pri igri in koncertu bomo imeli socialistični pevski zbor "Sava," ki pride k nam na ta dan. Upamo, da je še mnogo v spominu, ko je ta zbor pel v radio na 8. aprila v Chicagu. Kakor se čuje, bodo sledili še ostali sodrugi in somišljeniki. Zakaj pa ne? Postreženi boste dobro, naše kuharice se že pomenukujejo, kaj vse bodo pripravile. Počutili se boste bolje ko doma.

Pričakujemo od vseh sodrugov in prijateljev iz Chicaga in Wis., da daste svojim lizikam dober odpočitek, da bodo na 14. oktobra bolj čvrsto odletele na našo delavsko prireditve. Frank Zaitz bo gl. govornik. Kdo je on, vam ni treba praviti. Že več let pogrešana diletanta Vincent Pink in Frances Velkovrh nastopita v igri "Vlomilec." Pink v vlogi vlomilca, Andrej Možek v vlogi kompanijskega advokata in Frances Velkovrh v vlogi njegove žene.

Tudi naše mladenke bodo nastopile na ta dan. Frances Artač in Kristina Stritar v duetu na piano. Igrali sta že parkrat na našem odru letos v veliko zadovoljstvo občinstva, sedaj pa nas bosta presenetili z novim komadom, in Paul Sifler nas bo zabaval s svojo spretnostjo na glasovir. Kar bo glavno, bo Meimi Kirn, Elsie Novak in Julija Končan, ki bodo pele slovenske pesmi s spremljanjem na piano (Frances Kirn). Te mladenke, kot se čuje, bodo pele na tukajšnji radio postaji 6. oktobra.

Torej vidite, kako bo lušno! Pub. odeck.

Mir pred viharjem

Little Falls, N. Y. — Tukaj je vse mirno. Dela jih več ko polovica pod grožnjo, kdor se ne vrne na delo sedaj, da bo delo izgubil. Delajo pod policijskim in deputijevim varstvom. Kot pa vse kaže, je to mir le pred viharjem. Frank Gregorin.

Vabilo na slavlje in sestanek

Farrell, Pa. — Vsem članom in članicam društva "Slovenec" št. 262 SNPJ se ponovno naznanja, da se bo dne 29. sept. vršilo slavlje 30-letnice SNPJ. Vabljeni ste, da se vsi udeležite, da ne boste imeli kakih nepriljk pozneje; kdor se ne udeleži, bo moral prispevati 50 centov v društveno blagajno. Zapravnite si, da ne bo nobeden izgovor magal, da se vas oprostijo. Samo člani na bolniški listi in pasivni člani so prosti izredne društvene doklade, ako se ne udeležijo proslave.

Program bo zanimiv. Nastopili bo tudi John Lokar iz Clevelanda in pevski zbor bo zapel par pesmi. Zato ne pozabite na ta večer. Tisti člani, ki ste brez posla in ste sposobni za kako delo na slavlju, se prijavite za delo in tako se vam prihrani vstopnica, katero mora vsak plačati.

Dne 30. sept., to je v nedeljo popoldne, se bo vršil sestanek vseh bivših članov socialističnega kluba. Pridite tudi simpatičarji, da se bomo pomenili ali se klub reorganizira ali ga uradno razpustimo. Sedaj smo med pasivnimi in to stvar je treba urediti. Pridite vsi, ki ste razredno zavedni, tisti, ki mislite, da boste delovali za socialistični pokret.

Na svidenje v nedeljo dne 30. v mali stranski sobi Slovenskega doma! Frank Kramar.

S potovanja po Coloradu

Bowie, Colo. — Te vrstice pišem iz rudarske-farmarske naselbine, iz gorskega mesteca Bowie. Visoko gori v skalnatih strminah se nahaja mali rov, ki je že dolgo počival, le tu pa tam se je delalo v njem dan ali dva in le oženjeni delavci so dobili delo. Samci pa, kar jih je bilo, ali so čakali na delo in boljše čase ali pa so šli v druge kraje.

V okolici mesteca Bowie je več slovenskih farmarjev oziroma sadjerejcev, ki so letos en mesec pred časom obrali sadje z dreveja. Letos je namreč mesec prej dozorelo kot navadno. Najprej so prišle na vrsto češnje, potem sladke hruške, nato hruške za konzerve in tudi zimake, sledile so smejoče breskve in modre češplje, sedaj pa obirajo lepa jabolka in zlato grozdje, katerega pa le malo pridelajo. Mesteca Bowie se nahaja 6.000 čevljev nad morjem.

Par milj višje od mesteca Bowie se nahaja druga večja rudarska naselbina Sommerset, kjer imajo tudi društvo SNPJ, ki je bilo nekaj precej močno, v sedanjih slabih razmerah pa se je več članov preselilo v druge kraje. V Sommersetu so pričeli s petdnevnim delom v tednu.

Če se peljemo višje v Skalnatogorje iz Sommerseta po zvitih gorskih potih ob strmih pečinah, pridemo v prijazno naselbino Crested Butte. Tudi tam se nekoliko boljše dela, nihče pa naj ne misli, da se tam lahko delo dobi, kajti mnogo jih je, ki bi radi delali in ki čakajo že dolgo nanj, pa ga še niso dobili. Sedaj,

ko se morajo ravnati po unijski pogodbi, se morajo spoštovati najprej oni, ki so bili od dela odslovljeni. Unijska zahteva, da prejšnji delavci pridejo na vrsto prvi, potem šele novinci.

V Coloradu in coloradskih naselbinah se nahajam že precej časa, odkar sem prišel sem zdrava iskat. Sedaj sem si že precej zdravje okrepil. Zdravil sem se v Glenwood Springau. Nameram vam se vrniti k svojcem v Minnesota, a zdravnik mi je strogo zapovedal, da ne smem v mrzle kraje, vsaj še čez prihodnjo zimo ne, ako hočem, da se mi zdravje dodobra okrepi.

Matija Pogorelec.

S seje kluba brezposelnih

Cleveland, O. — Ustanovna seja kluba brezposelnih, ki se je vršila 7. sept., je bila dobro obiskana, le to je šment, da mnogi ne razumejo ali nočejo razumeti, zakaj pravzaprav gre. Na primer, ko se se razdajali listki za podpis imena in naslova, nas je izmed kakih 200 ostalo le 80 navzlic temu, da je članarina samo 5c na mesec, kdor tega ne zmora, pa zastonj. In tudi to se mi čudno vidi, da v Newburgu je samo eden brezposeln, kajti le eden je bil od tam navzoč.

Bratje in sestre brezposelni! Ako se še sedaj zanašate na "new deal," se grozno motite. New dealu so na Wall streetu odpeli nagrobno takoj po njegovem rojstvu. Na nas samih je ležeče, da si pomagamo zgraditi boljše bodočnost, organizirajmo se vsi, brez razlike spola ali prepričanja, in protestirajmo proti krivicam, ki se vršijo nad nami. Zahtevajmo pravilno razdelitev dela, ker smo tudi mi pomogli k bogastvu te dežele!

V torek 2. okt. ob 2. popoldne se bo vršila druga seja kluba brezposelnih. Pričakuje se, da bo vsak član privedel vsaj enega novega člana, kajti čim več nas bo, bolj bomo upoštevani in več bomo dosegli v naših zahtevah.

Na svidenje 2. okt. v SND na St. Clair ave. v spodnjih prostorih! Za pub. odbor,

A. Kukovac.

Kamen mesto kruha

Gary, Ind. — Oče, o katerem pravijo, da stanuje "gori" v nebesih, naj pride "dol", da bo videl kaj se godi z njegovimi otroci v tej solzni dolini. Ker tudi trdijo, da je vsega mogočen, da hudo kaznuje in dobro plačuje, naj pride "dol" in naj kasnuje hudo in poplača dobro. No, pa saj mu ni treba "dol" priti, ker to itak opravijo njegovi namestniki, ki nas "trostajo" s: "Šiba božja vas tepe radi vaših pregreh, odprta so vam pa peklena vrata na stežaj! Nikoli ne boste videli božjega obličja!"

Dragi čitatelj delavec! Komu to pojejo? Tebi, trpin, ki si s svojim delom omogočil številne dobrine, ki si v potu svojega obraza pridelal in izdelal razne potrebščine, do česar pa nimaš pravice, da bi jih smel uživati. Saj si kljub vsemu svojemu nezimerno velikemu delu lačen, razčapan in brez doma, niti nimaš kam položiti svoje trudne glave, ne ti ne tvoji otroci, kate-

Čikaška razstava: Lillian Cairns iz Davenporta, Iowa, plešalka v Palači vrtov.

re nimaš s čim nasiti. Kako žalostno in solzno glada tvoje oko lačne otroke. Kaj drugača ti preostaja, kot to, da prosiš za košček kruha zase in svoje otroke, košček kruha, do katerega imaš vso pravico.

Ko se "drzneš" prositi za boljši košček kruha, da boš našel sebe in svoje, kaj ti dajo? Bombe solzavke, krogle in količke. Oni, kateremu si nagradil veliko bogastvo, pa vpije: "Ti si socialist, komunist — zverina, ki jo je treba pobiti!" Uklenejo te v verige, v plačilo za delo vrhu pomanjkanja in stradanja. (Pa kljub temu ne čutiš in ne vidiš tega gorja, da si imaš priložnost, lepo priložnost, da si ustvariš boljše bodočnost s tem, da na dan volitev storiš tako, da bo tebi koristilo. Baš sedaj se bliža volilni dan. Pazi, da oddaš svoj glas tako, da si s tem zasiguraš boljše razmere — da ti bo prineslo, kar je tvojeja in kar potrebuješ. Ne poslušaj onih, ki pravijo "oremus", ne onih, ki pojejo "gloria". Kajti oni, ki tako pojo, pojejo glorio sami sebi in sami tudi uživajo dobroto — s tvojo pomočjo.

Tisti, ki pojejo o gloriji, verjamejo v nebesa na zemlji — ti pa imaš pekel na zemlji. Tukaj je za bedne mase škripanje z zobmi. Delavec si mora na zemlji ustvariti sam svoja nebesa, drugih nebes ni, ne drugega pekla!

Anton Zugel.

Načrt za vladne stanovanjske hiše v Chicagu

Uprava za javna dela bo kupila štirjaški miljo blokov v "slumskem" distriktu na zapadni strani

Chicago. — Ta teden se začne akcija za gradnjo modernih stanovanjskih hiš, ki nadomestijo notorične "slume" v Chicagu. Hiše bo zgradila federalna stanovanjska korporacija in denar bo dala administracija za javna dela (PWA). V ta namen je določenih 25 milijonov dolarjev za Chicago in polovica te vsote je takoj na razpolago. Prve hiše zgrade v "slumskem" distriktu na zapadni strani mesta in sicer na štirjaški milji prostora, ki leži med Rooseveltovo ulico na jugu, Harrison na severu, Racine ave. na vzhodu in Ashland ave. na zapadu. Na tem prostoru je 37 blokov starih, napol razdrapanih bajt, v katerih žive večnoma Italijani.

Vlada bo kupila vsa ta stavbišča in bajte. Kdor ne bo hotel prostovoljno prodati, bo v to prisiljen s sodnijskim postopanjem. Na tej štirjaški milji prostora bo federalna stanovanjska korporacija zgradila moderne hiše od dveh do štirih nadstropij, v katerih bo prostora za 3000 družin. Stanovanja bodo potem oddana v najem.

Za podiranje starih bajt in gradnjo novih hiš bo uposlenih od 10.000 do 20.000 delavcev, med katerimi bo okrog 6000 izurjenih stavbnih mehanikov.

Akcija je zdaj v teku z ocnjevanjem stavbišč in starih bajt. Privatni zemljišni trgovci grdo gledajo to akcijo in "Tribune" sovražno piše, da vlada posnema "komunistične projekte" v Moskvi in na Dunaju...

Sinclair popravi svoj "epični" program

Pod pritiskom demokratičnih litikov je izprebil ves "radikalizem" iz svojega programa

San Francisco. — Pod pritiskom demokratičnih političbossov je Upton Sinclair drastično revidiral svoj "epični" program in s tem potlačil servativne elemente med drugimi. To je mnenje tukajšnje političnih opazovalcev.

Revizijo programa je dik Sinclairjev poražen in tel George Creel, ki je bil na Rooseveltove administrativne konferenci s Creelom je Sinclair pristal na zahtevo konservativnega elementa v demokratični stranki za izločitev vseh radikalnih točk.

Kot kroži govornica, je za točko o starostni pokojnini (na mesec), točko o državnem bratovanju tovarn in kmetijskih farm za brezposelne znižal postavko glede opravnega davkov malih posestev od \$3000 do \$1000 vrednosti vsega programa je ostala le ta, da se naseljevanje brezposelnih v nekakšne kolonije, ki niso bile slične kot jih ima v Washingtonu.

To klorofmiranje Sinclairjevega "epičnega" programa potlačilo vse pravoverne mokratve v Californiji, ki so se čeli izpovedovati svoje zaupanje v demokratičnega kandidata Sinclairja — socialističnega telja. Vsa dan jih pride in več pod njegovo kampanjmarelo.

Koliko je resnice na teh pričah, je ob času tega poročila nemogoče ugotoviti. Sinclair pristal na revizijo jega programa, s katerim zmagal pri primarnih volitvah, kljub demokratični mašini, le dokaz, da se stare stranke morejo izrabiti za izvedenje njih reform, in nadalje, da nacija ukloni posameznik tudi "dobrega človeka" — posameznik organizacije.

In tudi, če bi Sinclair pristal na revizijo programa, moral pristati pozneje, v njegovih rene bo izvajala nobena kapitalistična stranka, posebno Californiji.

Revizija "epičnega" programa je logična tudi z drugega dika: Sinclair, njegov kampanjski list "The Epic News" s gimi glavnimi "epičarji" stalno podarjajo, da je ta črt le californijska izdaja "vega deala", popolnoma v du z Rooseveltovim programom. In končno, če bo Sinclair ljen, ne bo mogel drugega ritit kakor oprostiti Mooneyja Billingsa, mase se bodo morale oprijeti svoje stranke dosego večjih reform.

Prvi sneg v Chicagu

Chicago. — Dne 26. septembra je Čikažane presenetilo vo zimsko vreme, ki je bilo bliskoma, ko so se skoro vročine. Ob dveh popoldnih bilo 84 stopinj vročine, ob setih zvečer je pa med dežja temperatura začela padati in pred polnočjo je na 53 stopinj. Zapihal je veter in v predmestju Oakka je bilo opaziti snežni zraku.

Mooneyjeva zadeva gre v vrhovno sodišče

San Francisco. — Mooneyjeva zadeva gre v vrhovno sodišče, ker je pomilostitev odklonil govornjem. Na tej štirjaški milji prostora bo federalna stanovanjska korporacija zgradila moderne hiše od dveh do štirih nadstropij, v katerih bo prostora za 3000 družin. Stanovanja bodo potem oddana v najem.

Za podiranje starih bajt in gradnjo novih hiš bo uposlenih od 10.000 do 20.000 delavcev, med katerimi bo okrog 6000 izurjenih stavbnih mehanikov. Akcija je zdaj v teku z ocnjevanjem stavbišč in starih bajt. Privatni zemljišni trgovci grdo gledajo to akcijo in "Tribune" sovražno piše, da vlada posnema "komunistične projekte" v Moskvi in na Dunaju...

Tekstilna stavka: Mljica je zagrla ceste, ki vodijo v Woonsocket, R. I.

Na solncu - viharji na zemlji

Činiki na zdravju pri ljudeh in živalih... v Greenwichu je v zadnjem času izredno pogost sončnih peg, ki so v največji meri se nadaljevala.

Novo kulturne rastline

Praktična uporaba dednostnih zakonov v poljedelstvu... Dunajski profesor dr. Erich Tschermak-Seysenegg je priredil na Dunaju razstavo, ki daje pregled njegovega delovanja za vzredivih novih kulturnih rastlin z uporabo Mendelovih dednostnih zakonov.

Slavke se dober trg za municijske barone!

Dober biznis delajo posebno tovarnarji "humanitarnega" plina. — Tovarnarjev brat je združil prodajanje vere in bomb in napravil imenitno kupčijo.

Otok brez očeta

Sad umetne oploditve... V Budimpešti je prišla na obisk neka Hommelova, po rodu Madžarka, ki se je kot otrok izselila v Ameriko.

Rak slaj ko prej zagoneten

Odkritje prof. von Brehmerja. — Ugovori njegovih nasprotnikov... Pred dnevi smo poročali, da je nemški učenjak prof. dr. von Brehmer odkril v krvi za rakom bolnih oseb mikroorganizem, ki mora biti po vsej priliki povzročitelj te bolezni.

Svetloba in hormoni

Vpliv svetlobe na človeški organizem... V zadnjem času so napravili celo vrsto poskusov, da bi doznali, ali so spremembe, ki se kažejo v delovanju telesa med spanjem posledica spanja ali noči.

dogodki svoje posledice za letno in podobne stvari, je naravno, prav tako pa bomo imeli sončni elektronski viharji brkone vidne učinke v pogledu človeškega in živalskega zdravja, saj je delovanje živčevja v bistvu električno delovanje. Francoska zdravnik Sardou in Faure sta z bogatim statističnim gradivom pokazala, da se bolezensko stanje pacientov v dobi pomnoženega števila sončnih peg poslabša, umrljivost je večja, a švicarski zdravnik Kindlimann je na podoben način ugotovil pomnožitev primerov kapi.

Dunajski profesor dr. Erich Tschermak-Seysenegg je priredil na Dunaju razstavo, ki daje pregled njegovega delovanja za vzredivih novih kulturnih rastlin z uporabo Mendelovih dednostnih zakonov. Baš letos je prešlo 50 let od smrti tega genialnega raziskovalca, čigar pozabljeno delo je prof. Tschermak pred 34 leti nanovo odkril in ga v desetletnih poizkusih izpopolnil ter praktično izkoristil.

Na razstavi vidiš med drugim n. pr. nove vrste pšenice, ki dajejo veliko najboljšega zrna, dozorijo kmalu in se v zimi in shrambi dobro obnesejo. Nastale so iz križanja manj vrednih pšeničnih vrst, ki pa imajo to ali ono dobro lastnost. Veliko si je obetati od križanca pšenice in rži, ki uspeva zelo dobro tudi v skromnih tleh, s kakršnimi se zadovolji rž, a daje neprimerno boljše zrno. Podobni poskusi so se uspešno obnesli tudi jugoslovanskemu učenjaku dr. Fr. Jenkeni. Bastardi med kulturami in divjimi pšenicami (travami) vzbujajo veliko zanimanja, dasi imajo za sedaj samo teoretičen pomen, isto tako neka pšenica iz modro zelenim zrnem, ki bo dajala čisto novovrstno pecivo.

Na podoben način je prof. Tschermak križal grobe zimske ječmene s finimi poletnimi vrstami ječmenov za pivovarske potrebe in je dosegel vrsto, ki jo zelo cenijo v svetu, zlasti v Jugoslaviji. S križanjem je dosegel tudi vrste ječmenov brez zobčkov na resah, ki povzročajo ljudem pri mlatvi in živalim pri jedi toliko muke. Med ostalimi križanci je omeniti oves, ki dozori zelo zgodaj, posebno v suhih tleh, grah z zgodaj dozorevajočimi in zelo velikimi semeni, razne vrste fižola in križance fižola in boba.

V zadnjem času je Tschermaku uspela buča s semeni brez lupine, ki dajejo zelo okusno olje. Meso teh buč se da izvrstno uporabiti za pripravo marmelad, uporabi pa se lahko z ostanke iztisnjenih semen vred tudi za živalsko krmo. Med novimi cvetličnimi križanci zbuja veliko pozornost pelargonije, ki zrastejo kakor drevesa.

Razstava je kratka zelo poučen primer, kako velik praktičen pomen utegnejo imeti teoretična odkritja genialnih raziskovalcev, ki jih oficijelna znanost čisto tako prezre, da jih je treba šele na novo odkriti.

"Humanitarni" plin ni torej taka sreča za stavkarje in družge. Ampak ljudje iz "višje družbe" ga smatrajo za manjšo

zelo. S tega stališča so ga britske oblasti s posredovanjem prominentne burjavazne pisateljice Patriciae Kendallove naročile od Federal Laboratories, Inc., za "tolaženje" Indijcev. Kendallova sicer "ni bila Youngov agent", ampak je posredovala za rabo plina proti Indijcem, ker se ji je to zdelo "bolj humanitarno" kakor pa raba svinca.

Kot vsak dober kramar, tudi Federal Laboratories prodaja svojo robo tistemu, ki ima denar — in plin za bljuvanje in solzenje je drag. Na Kubi je svojo robo prodajala obema frakcijama — vladi in protivladnim elementom. Prav tako v drugih državah.

Prod par leti, ko so banke pričele pokati in so se bankirji "bolj bali vlagateljev ko banditov", je Federal Laboratories delala imeniten biznis z bankirji, ki so se zalagali z bombami proti vlagateljem. Odkar imamo pa toliko stavk in je raba "humanitarnega" plina proti stavkarjem postala splošna, dela ta družba imeniten biznis pa s tovarnarji, policijo in državno milico.

V stavki pristanišnih delavcev v San Franciscu ga je na primer prodala za \$30,000; v Toledu, O., za \$8000; v pittsburgskem okrožju kot pripravila za jeklarsko stavko za \$75,000; v Youngstownu v slične namene za \$25,000. Se največji biznis je ta družba imela pa v tekstilni stavki, kamor je v razne kraje odvažala bombe z aeroplani.

Bilo bi pa bedasto grmeti le proti tej družbi, ki kuje profite na račun človeških agonij in smrti. Je pač del sistema, ki je za profit pripravljen umoriti vaskega, ki se mu odločno upre ali ga "ograža". Tisti, ki dajejo povelje za napadanje s plinom in tisti, ki mečejo plin v delavce, niso nič bolj od "trgovcev s smrtjo."

Washington. — (FP) — V drugem letu "novega deala" je prišlo do največjega "gospodarskega okrevanja" ali "obnove" v tovarnah za "humanitarni" plin, katerega se zadnje čase pridno poslužujejo privatne in javne oblasti proti stavkarjem — plina za solzenje in bljuvanje.

Biznis za bombe solzavke in "bljuvačke" je izredno dober. Največji delež odpade na Federal Laboratories, Inc., ki ima glavni stan v Pittsburghu. Največji je zato, ker je največja privatna družba "humanitarnega" plina. Samo tekstilna stavka ji je povečala biznis od pet do deset odstotkov.

Predsednik te družbe John W. Young in njegov pobožni brat Paul sta bila te dni zanimivi prič pred senatnim odsekom, ki razgalja igro "trgovcev s smrtjo" — municijskih kraljev. John in Paul se imenitno razumeta na biznis in sta tudi verna kristjana.

Da bo brat John imel boljji biznis — to je bilo že pred leti — se je brat Paul odpravil za misijonarja in odpotoval v srednjeameriško državo Columbijo. Tam je Indijance učil Kristusovih nauk, vladi je pa prodajal produkte Federal Laboratories, Inc. — "humanitarni plin." Po dobrih bizniških načelih gre prodajanje plinskih bomb, plinskih pušk in misijonarstvo lepo skupaj — vsaj Paulu in Johnu Youngu se izplača. In to je glavno.

Sploh pa oba smatrata rabo tega plina proti Indijcem, Indijancem, stavkarjem in bančnim vlagateljem za bolj "humanitarno" kakor pa raba krogel, kar je mogoče res. Če človeka "napumpajo" na primer s plinom za bljuvanje, kar se zadnje čase dogaja v stavkah, se mu sicer želitec obrne, vseeno se pa pogotič bolje — še celo vesel je lahko — kakor pa če bi ga "napumpali" s krogli. To je en vzrok, zakaj Federal Laboratories, Inc., ki tudi pazi, da nobena država niti zvezna vlada nima zakona, ki bi prepovedoval krmiljenje stavkarjev in brezposelnih s plinom, izdeluje le plin in ne krogel.

Senator Bone vsekakor ni hotel igrati vloge lahkovernega Tomaža in je Youngu ugovarjal, češ, da se lačnemu človeku tudi želitec bolj težko obrne, čeprav je nabit s plinom za bruhanje in ves zasojen od plinskih bomb. Bone je trgovca "s humanitarnim plinom" prepričal, da mogoče le ni tolike razlike med človekom, ki je "napumpan" z bljuvalnim plinom in človekom, ki postane tarča za svinčne krogel. Agonija je v prvem slučaju lahko še večja in tudi smrt ni izključena. Young mu je končno priznal, da je res tako.

"Humanitarni" plin ni torej taka sreča za stavkarje in družge. Ampak ljudje iz "višje družbe" ga smatrajo za manjšo

zelo. S tega stališča so ga britske oblasti s posredovanjem prominentne burjavazne pisateljice Patriciae Kendallove naročile od Federal Laboratories, Inc., za "tolaženje" Indijcev. Kendallova sicer "ni bila Youngov agent", ampak je posredovala za rabo plina proti Indijcem, ker se ji je to zdelo "bolj humanitarno" kakor pa raba svinca.

Kot vsak dober kramar, tudi Federal Laboratories prodaja svojo robo tistemu, ki ima denar — in plin za bljuvanje in solzenje je drag. Na Kubi je svojo robo prodajala obema frakcijama — vladi in protivladnim elementom. Prav tako v drugih državah.

Prod par leti, ko so banke pričele pokati in so se bankirji "bolj bali vlagateljev ko banditov", je Federal Laboratories delala imeniten biznis z bankirji, ki so se zalagali z bombami proti vlagateljem. Odkar imamo pa toliko stavk in je raba "humanitarnega" plina proti stavkarjem postala splošna, dela ta družba imeniten biznis pa s tovarnarji, policijo in državno milico.

V stavki pristanišnih delavcev v San Franciscu ga je na primer prodala za \$30,000; v Toledu, O., za \$8000; v pittsburgskem okrožju kot pripravila za jeklarsko stavko za \$75,000; v Youngstownu v slične namene za \$25,000. Se največji biznis je ta družba imela pa v tekstilni stavki, kamor je v razne kraje odvažala bombe z aeroplani.

zelo. S tega stališča so ga britske oblasti s posredovanjem prominentne burjavazne pisateljice Patriciae Kendallove naročile od Federal Laboratories, Inc., za "tolaženje" Indijcev. Kendallova sicer "ni bila Youngov agent", ampak je posredovala za rabo plina proti Indijcem, ker se ji je to zdelo "bolj humanitarno" kakor pa raba svinca.

Kot vsak dober kramar, tudi Federal Laboratories prodaja svojo robo tistemu, ki ima denar — in plin za bljuvanje in solzenje je drag. Na Kubi je svojo robo prodajala obema frakcijama — vladi in protivladnim elementom. Prav tako v drugih državah.

Prod par leti, ko so banke pričele pokati in so se bankirji "bolj bali vlagateljev ko banditov", je Federal Laboratories delala imeniten biznis z bankirji, ki so se zalagali z bombami proti vlagateljem. Odkar imamo pa toliko stavk in je raba "humanitarnega" plina proti stavkarjem postala splošna, dela ta družba imeniten biznis pa s tovarnarji, policijo in državno milico.

V stavki pristanišnih delavcev v San Franciscu ga je na primer prodala za \$30,000; v Toledu, O., za \$8000; v pittsburgskem okrožju kot pripravila za jeklarsko stavko za \$75,000; v Youngstownu v slične namene za \$25,000. Se največji biznis je ta družba imela pa v tekstilni stavki, kamor je v razne kraje odvažala bombe z aeroplani.

Bilo bi pa bedasto grmeti le proti tej družbi, ki kuje profite na račun človeških agonij in smrti. Je pač del sistema, ki je za profit pripravljen umoriti vaskega, ki se mu odločno upre ali ga "ograža". Tisti, ki dajejo povelje za napadanje s plinom in tisti, ki mečejo plin v delavce, niso nič bolj od "trgovcev s smrtjo."

Otok brez očeta

Sad umetne oploditve... V Budimpešti je prišla na obisk neka Hommelova, po rodu Madžarka, ki se je kot otrok izselila v Ameriko. S seboj ima 6-letnega sinčka Charleyja, ki nima očeta, a vendarle ni sirota, ker pravega očeta nikoli ni imel.

Hommelova je ta problem pojasnila na zelo naraven način. Charly je sin znanosti, njegov naravni oče je vsebina cevke, kakršne so se včasih dobivale v Ameriki. Hommelova se je pred leti poročila z velebogatom, toda 20-let starejšim tovarnarjem v Kaliforniji. Že po prvih letih zakona je bilo jasno, da ne bo potomstva, a ker sta si oba želela otroka, je tovarnar sam predlagal, naj bi poskusila umetno oploditev. Ta je imela uspeh, a otrok se je rodil šele po 11 mesečni nosečnosti. Vendar se je pod zdravniškim nadzorstvom normalno razvijal. Mater je mali Charly silno ljubil, zakonitega očeta pa ni maral in se ga je celo bal.

Čez nekoliko let sta se zakonca odtujila drug drugemu, Hommelova je vložila tožbo za ločitev, ki ju je sodišče tudi takoj izreklo, ko je izvedelo za skrivnost, kako je Charly prišel na svet. Priznalo ji je na tovarnarjev račun veliko vsoto za vzredivost otroka. Otok sicer ni bil njegov, a je po njegovih volji prišel na svet. Charly steje danes, kakor račeno, 6 let. Ima veliko nagnjenje do kinematografa in govori že sedaj o tem, da bi postal filmski igralec. Zakonitega očeta prav nič ne pogroša, pač pa se mati boji, da bi je nekdo ne vprašal, kdo je bil njegov pravi oče. Ona sama tega ne ve. Iz tega lahko nastanejo po njenem mnenju duševni konflikti, ki so jih imele ameriške oblasti baš pred očmi, ko so po več sto uspešnih poskusov umetno oploditev prepovedale. Kakor je iz tega razvidno, "umetni" otroci niso tako redki, kakor bi si mislili. A ne samo v Ameriki, tudi drugod bi jih našli. Neki dunajski vseučiliški profesor pravi, da ve znanost za celo vrsto 30 do 40-letnih Evropevc, ki so prišli na svet na podoben način in so pri tem neoporečno zdravi.

Slovenska Narodna Podporna Jednota
Ustanovljen 8. aprila 1904
6657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Tel. Rockwell 4994
Glavni Odbor S. N. P. J.
Upravni Odsek:
Vincent Cankar, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Fred A. Vider, gl. tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Lawrence Gradishek, taj. boč. odd. 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
John Vogrich, gl. blagajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Ellip Godina, upravitelj glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
John Molek, urednik glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Frank Somrak, prvi podpredsednik... 996 E. 74th St., Cleveland, O.
John E. Lokar Jr., drugi podpredsednik... 1198 E. 170th St., Cleveland, O.
Math Petrovich, predsednik... 305 E. 140th St., Cleveland, O.
Anthony Cvetkovich... 989 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
John Olip... 149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

John Goršek, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Anton Sulab... Box 27, Arpa, Kans.
John Trcelj... Box 237, Streboan, Pa.
Frank Podboj... Box 61, Parkhill, Pa.
Frank Barbich... 16010 Parkgrove Ave., Cleveland, O.

Frank Zaitz, predsednik... 3639 W. 20th St., Chicago, Ill.
Fred Malgai... 25 Central Park, Peru, Ill.
Jacob Ambröich... 418 Pierce St., Evidal, Minn.

POZOR! — Korrespondenca s glavnimi odborimi, ki deluje v št. uradi, se vrši lehalo: VSA PIRMA, ki se ustanovila na polje št. predpisnih, naj se ustane na predpisnih: VSE DRUGARJE posiljuje in strati, ki se štijo gl. upravnega števila in izdane vrste naj se pošljejo na št. tajništva. Vse zadeve, vključno s tehničnimi, naj se pošljejo na št. tajništva. Vse zadeve v zvezi s blagajniškimi posli, naj se pošljejo na blagajništvo. VSE PRITOŽBE glede poslovanja in gl. upravne stvari naj se pošljejo vseh tedaj predsedniku sodnega odpora. VSI PRITOŽBE na št. posiljenj odmah se naj pošljejo na John Goršek, predsednik, petih npr. št. 404. VSI DOPISI in drugi listi, napisa, spisa, naravnata in sploh vse, kar je v zvezi s glavnimi odbori, naj se pošljejo na "PROSVETA," 5657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Executive Office should be addressed as follows: Communications for the executive president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning letters and members other than club benefit should be addressed to the secretary's office. Matters of club benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

Zanimivo je to, kakor poročajo nemški listi, da sta tako Brehmerjev asistent kakor njegova prva laborantka pri poizkusih obolela za rakom, a njegova metoda ju je brez težave ozdravila in sta že davno spet pri delu.

Nadaljnji poskusi so pokazali, da je melanofornega hormona, ki je v najtežnji zvezi s tvorbo pigmenta, s potemtrevijo kože, ponoči med 24. in 2. največje v krvi. Če spravimo ta hormon v možgane, se telesna temperatura zniža, isto tako število belih krvnih teles, dočim količina krvnega sladkorja narase. Te spremembe je opaziti v človeškem organizmu tudi ponoči in poskusi kažejo, da so odvisne od količine hormona v krvi in možganih, količina hormona sama pa je spet odvisna od svetlobnih prilik.

Iste rezultate so dali poskusi z živalmi, žabami in kunčji. Pri kunčjih, ki so jih držali tri dni v temi, se je pokazal porast hormonov v krvi in možganski tekočini in sprememba v sladkorni preosnovi. Štirim kuncom so zaprli oči s skobami in jih dali v trajno osvetljen prostor. Pri vseh so se pokazale spremembe v sladkorni preosnovi in temperatura krivulja jim je bila vsilja. Nato so napravili poskus s štirimi osebami, ki so bile od rojstva slepe. Ne da bi jim kaj povedali, so jih dali v temno sobo. Že po enem dnevu so temperature njih skoraj izgini, izločevanje vode je postalo podnevi in ponoči enako, če so pa ponoči napravili luč, je postalo večje. Iz teh poskusov je razvidno, da je ritmično delovanje organizma v tesni zvezi z melanofornim hormonom in svetlobo, pri živalih zadostuje za spremembo tega ritma že zapiranje oči, pri ljudeh pa je treba popolno potemtrevje kože.

Opisana metoda se uporablja enako za začetne in starejše primere, pri zadnjih pa pride v poštev še kirurški odstranitev oteklina ali pa obzavevanje z neznanimi dozami žarkov po francoski šoli. Oboje ni neobhodno potrebno, a pospeši ozdravitev.

Podpisana stavka: Dva policaja in trije detektivi pretepajo enega samega stavkarja v Worcesteru, Mass. Junastvo!

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

— Aha, mrcina ti! . . . Tvoja mati gine od gladi, ti jo pa izdajaš zaradi svojega priležnika! Maheu jo je zgrabil za roko in prestregel klofuto. Sam pa je tresel hčer, divjal je kakor njegova žena in ji očital njeno početje, oba sta bila ob pamet in sta še huje kričala kakor tovariši.

Ko je Štefan opazil Katarino, je njegova jeza dosegla višek. Ponavljal je: — Naprej! K drugim rudnikom! In ti pojdeš z nami, svinja nemarna!

Chaval je komaj utegnil vzeti iz barake svoje cikle in si odeti premražena pleča z volnenom majo. Vsi so ga vlekli in gonili, da je tekel med njimi. Tudi Katarina je zbegana obula cikle in si zapenjala krog vratu svoj stari moški jopič, ki ga je nosila, odkar je bilo mrz; tekla je za svojim fantom, ni ga hotela pustiti, ker je vedela, da ga bodo brez dvoma zmrevarili.

V dveh minutah je bil Jean-Bart prazen. Jeanlin, ki je bil našel nekakšen rog, je trobil in izpuščal hripave glasove, kakor bi klical vkup vole. Zenske, Ožganka, Levaque-ovka, Mouquetka, so si izpodrecale krila, da so laže tekle; Levaque pa je držal v rokah sekuro in jo vihrel po zraku kakor vodja godbe svojo palico. Prihajali so še drugi tovariši, bilo jih je blizu tisoč, v neredu so se spet ulili na cesto kakor hudournik, ki je planil čez bregove. Izhodi izpred jame so bili preozki, rušili so ograjo.

— V rudnike! Proč z izdajalci! Konec dela!

In v Jean-Bartu je bilo nenadoma spet vse tiho. Niti žive duše niti diha. Deneulin je prišel čisto sam iz pazniške sobe; prepovedujoč s kretnjo, da bi šel kdo za njim, se je šel razgledovat po rudniku. Bil je blede, zelo miren. Najprej se je ustavil pred šahtom, dvignil je oči, gledal prerezane vrvi: konci jekla so viseli neuporabni, zobje pile so zapustili živo, sveže rano, ki se je svetila v črni kolomaza. Nato je šel gor k stroju, motril nepremičen transmisijski drog, ki je bil ko orjaški ud, sredi gibanja zadet od mrtvouda, otipaval je že ohlajeno kovino, da ga je ta mrz pretesel, kakor bi se bil dotaknil mrtveca. Nato je šel v kurilnico, stopal počasi mimo ugaslih peči, zevajočih in preplavljenih, z nogo je potrkal po parnih kotlih, ki so votlo odmevali. Nu, tak tako, zdaj je zares vse končano, zdaj je docela propal. Tudi če bi popravil vrvi, če bi zanetil ognje, kje naj dobi ljudi? Še štirinajst dni stavke, pa je propal. In v tej gotovosti poloma ni več sovražil moutsoujskih razbojnikov, pač pa je občutil sokrivdo vseh, vsesplošen, vekoven greh. Seveda so to zveri, toda zveri, ki niso pismene in ki poginjajo od lakote.

IV

In truma je odhajala čez plano goličavo, vso belo od zmrzeli pod bledim zimskim solncem, in se razlivala preko ceste križem repišča.

Ze pri Fourch-aux-Boeufts je Štefan spet prevzel vodstvo. Ne da bi se bili ustavljali, je kriče zapovedoval in vodil pohod. Jeanlin je dirjal na čelu in trobil na rog divjaško melodijo. Nato so v prvih vrstah korakale ženske, nekatere oborožene z gorjačami, Maheujka je z divjimi očmi iskala — kakor se je zdelo — v daljavi kraj obljubljenе pravice, Ožganka, Levaque-ovka, Mouquetka pa so prožile noge pod capami kakor vojaki, ki gredo na vojno. V primeru kakega nerodnega srečanja bi videli, ali bi se orožniki drznili udariti na ženske. Možje so šli za njimi križemkrajem kakor čredo, ob koncu vse bolj razkropljeni, oboroženi z železnimi gorjačami, ki jih je presejala edina Levaque-ova sekira, katere ostrina se je lesketala v solncu. Štefan v sredini ni izpustil spred oči Chavala, ki ga je priganjal, da je

korakal pred njim, Maheu pa je za njim mrko ošinjal Katarino, edino žensko med moškimi, ki je za vsako ceno hotela koracati poleg svojega fanta zato, da mu ne bi prizadeli kaj zlega. Gole glave so bile razkuštrane v vetru, čulo se je le klopotanje cokel, ki je bilo podobno bezljanju izpuščene govodi, ki teče za divjaškim Jeanlinovim trobetanjem.

A mahoma se je dvignil nov krik: — Kruha! Kruha! Kruha!

Bilo je poldne, deset tednov stavke je zbudilo v praznih trebuhih lakoto, ki jo je ta dir čez polja še bolj razbičal. Tista piela jutrnja skorja in nekaj Mouquetkinega kostanja je bilo že daleč; želodec so kričali in ta bolečina se je pridružila besnosti na izdajalce.

— V rudnike! Nič več dela! Kruha!

Štefan, ki se je odrekel svojemu delu v koloniji, je občutil v praih neko nezno trganje. A ni tožil, pač pa je s podzavestno kretnjo jemal zdaj pa zdaj v roke čutaro in požrl nekoliko brinovca, ki ga je tako stresal, da je mislil, da brez njega ne bi mogel vzdržati do konca. Lica so se mu razgrevala, oči vnamale. Kljub temu pa ni izgubljal glave, ampak je še vedno hotel preprečiti brezmiselno škodo.

Ko so prišli na joiselesko cesto, je neki vandamski kopač, ki se je bil pridružil tolpi iz maščevanja nad svojim gospodarjem, rjoveč krenil na desno:

— V Gaston-Marie! Treba je ustaviti črpalko! Voda naj uniči Jean-Bart!

Množica se je dala zavesti in je že zavila, čeprav je Štefan ugovarjal in rotil ljudi, naj puste, da črpajo vodo. Čemu bi razdevali rove? Temu se je upiralo njegovo delavsko srce, kljub vsej želji po maščevanju. Tudi Maheuju se je zdelo krivično, iznašati svojo jezo nad strojem. Kopač pa je venomer ponavljal svoj maščevalni klic, tako da ga je moral Štefan prepviti:

— V Mirou! Tam so izdajalci v jami! . . . V Mirou! V Mirou!

S kretnjo je okrenil trumo na levo. Jeanlin je bil spet spredaj in je trobil še glasneje. Nastala je silna zmeda. To pot je bil Gaston-Marie rešen.

Štiri kilometre, ki so jih ločili od Mirouja, so prevalili v pol ure, skoro v teku čez brezkončno ravnino. Prekop jo je v tem predelu rezal po dolgem kakor leden trak. Samo golo drevje na bregovih, ki jih je zmrzal pretvarjala v orjaške kandelabre, so motili plosko enoličnost, raztezajočo in izgublajočo se na obzorju kakor v morje. Valovitost tal je zakrivala Montsou in Marchiennes, to je bila gola brezkončnost.

Prišli so do rudnika in videli nekega paznika, ki se je postavil na mostovžu separacije, da bi jih sprejel. Vsi so dobro poznali očeta Quandieuja, najstarejšega moutsoujskega rudarja, starca, ki je bil ves bel v obraz in v la-se ter se je bližal sedemdesetim letom, pravi čudež, kar se tiče trdnega zdravja med rudarji.

— Kaj vas je pa prinesel vrag sem, drhal postopaška? je zavpil.

Truma se je ustavila. To ni bil več gospodar, to je bil tovariš; in spoštovanje pred tem starim delavcem jih je ustavilo.

— Ljudje so v jami, je dejal Štefan. Ukaži jim, naj gredo ven.

— Da, so ljudje, je povzel oče Quandieu, kakih šest tucatov jih je, drugi so se vas pa ustrašili, grdober grde! Ampak to vam rečem, da ne bo niti eden prišel ven, ali pa boste imeli z menoj opravka!

Vzkliki so završali, moški so pritisnili, ženske se pomaknile naprej. Zdjaj je paznik brž pritekel z mostovža in zastavil vrata.

(Dalje prihodnjé.)

Tedaj je v drugo zbežala. To se je zgodilo pred več leti. Potem je postala, kar je bila še zdaj; elegantna in zapeljiva dama, prijateljica Eddyja K. Wilkin-sona, veletovarnarja maščob iz Čikaga. Česa neki se boji? Njen mož je nekoč ustrelil moža, ki ga je imel za njenega ljubimca. Ko jo je potem zvečer privlekel domov, je odprl plin, da bi šla skupaj v smrt. Toda ona se je ravno še o pravem času prebudila. . . Takšen je bil, čisto tak kakor nasilni možje, ki se o njih toliko bere v časnikih, ki v svoji blazni ljubosumnosti pobijejo cele družine, sosedo in hišnike in potem se sebe. . . Spoznal jo je in zdaj jo vidi zraven Eddyja. . . Le kaj bo storil? Prav gotovo bo pustil lokomotivo, pustil zavore, da bo vlak z njo in Eddyjem skočil s tira, zgrmel po pobočju in se razbil v globini. . .

Eddy je zdajci vrgel smotko proč. Ženske so zavreščale. Jean Dupont jih je skušal pomiriti: "Molčite! Ne genite se! . . . Mogoče se pa Fernanda moti, mogoče je sploh ni spoznal. . . Ne zbuajte njegove pozornosti!"

Lokomotiva je hropala. Vagon je plezal počasi više in više. Globoko spodaj se je zdelo, kakor bi se hiše majale in padale vznak. Sonja je zajčala: "Strašno, strašno!" Francesca je začela moliti. Jean Dupont se je obrnil k strojevodji: "Da, gleda nas. . . strmi v nas!"

Eddy je bil blede ko zid. Znoj mu je curljal s čela. S krčevito stisnjeno desnico se je grabil za srce. Fernanda se ga je hotela okleniti, pa jo je sunil stran.

"Ne hodi mi bliže . . . ali si zblaznela? . . . Da mi ne prideš bliže, prekl . . . ženska!" Med zombi je zaškrtal žaljivke v svojem jeziku. Penil se je in trepetal.

Fernanda je zajčala: "To je konec!"

Konec? Kdaj? Kdaj se bo zgodilo? O, te strašne muke negotovosti in čakanja. . . Lokomotiva je začela nereditno hropiti, zdelo se je, kakor da se ustavlja. Eddy je planil k vratu in se zaletel v vrata. Jean Dupont ga je potegnil nazaj.

"Kaj počneš?"

"Ne vzdržim več. . . Rajši se koj poženem v globino!"

"Saj si zblaznel! Zlomil si boš tilnik. Če bi jo bil spoznal, bi se bilo že zgodilo."

Eddy je omahnil nazaj v kot. Znoj mu je lil v curkih po obrazu. Vse njegove mišice so bile napete.

To je trajalo kakšnih deset minut. Deset dolgih strahotnih minut. In potem je bil vlak na vrhu. Izpustil je vesel brlzig, kako bi se oddahnil, lagotno zavozil proti postaji in se ustavil. Družba se je pognala iz voza; tudi strojevodja je zapustil stroj. Stal je zraven njih na ozkem pločniku in si brisal svoje črne roke v še bolj črn predpasnik. Imel je čudovito lepe rjave oči in dobrodušen okrogel obraz. Gledal je petorico potnikov. . . ali bolje, opazoval je Fernandino pižamo, Sonjin kopalni kostum, Francescino krilce, Dupontov kopalni plašč in Eddyjeve sportne hlačke. Zdjajci je Fernanda prasnila v smeh:

"Nu, ljubi Eddy, zdi se mi, da te je bilo temeljito strah! Deset minut, ki tvojemu srcu gotovo niso dobro dele, kaj? Deset minut, v katerih si resnično trpel in trepetal! Deset minut, ki jih svoj živ dan ne boš več pozabil! . . . Po dveh letih skupnega življenja sem se naveličala tvojega večnega tiraniziranja, naveličala tvojih izgovorov, tvojih laži, vsega, vsega, razumeš? . . . Ali se ne čudiš? O, nisem edina med tvojimi prijateljicami, ki te mrzim. Oh, Eddy, saj si lep človek, samo neverjetno neumen! Tudi druge sanjajo, kako bi se nekega dne maščevali. Kakor sem jaz sanjala. Samo da ženske te vrste po navadi nimajo domiljije. Kadar se hočejo nad kakšnim moškim maščevati, sežejo vseh po istem obrabljenem sredstvu: z drugim ga varajo. . . Tebe da bi varala? To bi te pač ne bolelo, niti sekundo se ti ne bi skrčilo srce. Samo smejal bi se. . . Tebi gre do živga samo eno: strah, tolikšen strah, da ti šklepečejo zobje. Nu, ta občutek sem ti pripravila. Tvoja bledeost, tvoj

Čikaška razstava: "Roža med rožami," miss Theima iz Rochesterja, N. Y., v paviljonu Palača rož.

srd, tvoj trepet in tvoj smrtni strah—vse to me je bogato odškodovalo. Več ko bogato. Zakaj doživela sem srečo, da sem mogla tvoje strahopetstvo in grozo pokazati tudi najinim prijateljem. . . I, seveda, kajpada smo bili zmenjeni! . . . Ali te griže, dravec? Tako, zdaj mi pa dovoli, da iz hvaležnosti poplačam vrliga strojevodjo s svojim najlepšim smehljanjem—vrliga strojevodjo, ki ga še živ dan nisem videla. . .

Pa odejo čez ušesa . . . Gospod Mrmolja pride k zdravniku.

"Gospod doktor, aii imate kakšno zdravilo za smrčanje? Vse nesrečen sem; tako glasno smrčim, da se še sam zbudim."

"Če je tako," odgovori zdravnik, "bi vam svetoval, da greste v drugo sobo spat."

Potem pa že! "Ali imate spričeval dinj, kjer ste doslej vpraša gospa Mico, ki šla ponujat za služkinjo?" "Ne, gospa," odgovor dušno Mica, "raztrg jih!" "Raztrgali! Kako m tako prismojeni!" "E, gospa, če bi jih bi tako govorili!"

Doslovno

"Časih sem videl že gospod," potoži nezaporec.

"Ze mogoče," odvr vorjenec. "Tudi jaz nim. Toda zdajje res nem razpravljati o vre"

Naročite Mladino najboljši mesečnik vensko mladino!

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL. S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročniku. Ker pa člani že plačajo pri assesmentu \$1.20 za teden, se štete k naročninu. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list Prosveta S. N. P. J. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdruč. družine in Kanado \$6.00	Za Ciero in Chicago je
1 teden in 4.80	1 teden in
2 tednika in 3.60	2 tednika in
3 tednike in 2.40	3 tednike in
4 tednike in 1.20	4 tednike in
5 tednikov in nič	5 tednikov in
	Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja. Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vsa lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem dopolniti vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvu datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime Čl. družina

Naslov

Ustavite tedenik in ga pripišite k moji naročnini od sleden družine:

2) Čl. družina

3) Čl. družina

4) Čl. družina

5) Čl. družina

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

Njeno maščevanje

Napisal André Birabeau

Eddy K. Wilkinson je bil stvar pravilno imenoval. Mor-da je rabil nekoliko preveč prostaški izraz, ko je dejal: "Bedasta babja ideja!" Toda ker je to izgovoril z ameriškim naglasom, je zvenelo dosti manj prostaško. Kdo drugi bi bil stvar označil za muho lepe ženske. Toda k stvari: Prišli so iz Canesa, namenjeni so bili pa v Monte-Carlo. Eddy je šofiral. Ko so se peljali mimo postaje zobčaste železnice, ki se vzpenja na Turbie, je vzkliknila Fernanda:

"Stop, Eddy! Hotela bi se peljati na La Turbie!"

Razen Eddyja in Fernande so bili v avtomobilu še Francesca Battistijeva, Sonja Dorinova in Jean Dupont.

"V vzpenjačo! V vzpenjačo!" je zacpetala Fernanda z nogami.

"Bojim se, da bo ta zabava precej piškava," je zagostolela Sonja.

"Če že hočete na La Turbie, zakaj ne bi šli z avtom čez Corniche?" je menil Jean Dupont.

"Ne," je Fernanda vztrajala na svojem. "Jaz bse na vsak način hotela peljati s to škatio!"

Kaj so hoteli! Kakor smo že rekli, je šlo za muho lepe ženske, ali kakor je Eddy dejal, za bedasto babjo idejo. Ni kazalo tedaj drugega, kakor da se ji pokore. Spravili so avto v garažo in družba je zasedla prostore v tesnem vagončku. Fernanda je bila v pižami, Sonja v kopalnem kostumu, Francesca je imela samo lahno krilce na sebi. Jean Dupont kopalni plašč, Eddy pa široko izrezan triko s kratkimi, belimi sportnimi hlačami. Zelo slikovita družba za malo postaja.

Bučno so se spustili na sedeže in smeje se opazovali vzpenjačo: debela, zobata tračniška progga sredi tira. Mali vlak—en sam vagon, ki ga je potiskala lokomotiva—je zabrljal in se premaknil. Strmina ni bila bog ve kako huda, toda ko so dame začutile, da je njihovo telo zavzelo oster kot nasproti zemlji, so začele vresčati. Jean Dupont jih je dražil, Eddy je pa stal široko in nepremično v kotu in kadil smotko. Lokomotiva je veselo piskala, vlak je pihal navkreber. Hiše so se počasi pogrezale, tako blizu so bile, da bi jih skoraj z rokami prijel: črni zidovi, majhna dvorišča, ljubki vrtovi, pomarančna drevesa, vihrajoče perilo. Zdjajci je pa vse izginilo, kakor bi padlo pod vlak. Iznad njih je pa

vatala pokrajina. Strehe neštetih hiš, skala s kneževino Monacom, pristanišče in ladje, vse je ležalo pod njimi kakor otroška igrača. Tedaj se je Fernandi izrgal pridružen krik.

"O, Bog! . . ."

Kaj se je pripetilo? Ali jo je omotica prišla? Ali ji je slabo postalo? Strmo je gledala predse z odprtimi usti, kakor bi ji bila beseda zamrla v njih. Naposled je dehnila: "Strojvodja . . . moj mož je . . . spoznal me." In oklenila se je Eddyja: "Oh, Eddy, Eddy . . ., tako se bojim!"

Bala se je. Videlo se je, da se boji. Družba se je vznemirila in zgrozila. Fernanda ima moža? In njen mož je strojevodja? Ali mar tega ni vedela? Zakaj potem ta strah?

Ne da bi bila mogla odtrgati pogled od sajastega in potnega obraza moža na ploščadi, je povedala v kratkih, hlastnih besedah: ko ji je bilo šestnajst let in je bila še neznatna modistka, se je seznanila z mladim mehanikom. Poročila sta se. Toda on je bil strastnega in razdražljivega značaja in ljubosumnost ga je delala slepega in nepreračunljivega. Ker se je vrhu tega čutila poklicano za lepše življenje, mu je lepega dne popihala. On jo je poiskal in jo z grožnjami in s silo spravil spet nazaj.